

Pròleg a la primera edició catalana

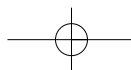
En el poema «Inici de càntic en el temple» Salvador Espriu ens diu: «Però hem viscut per salvar-vos els mots, per retornar-vos el nom de cada cosa.» En temps difícils, aquesta tasca ha estat fonamental perquè el català no es perdés; tanmateix, com passa en gairebé totes les llengües que no són l'anglès, la llengua catalana ha hagut endemés de «crear nous noms per a les noves coses», a fi de no quedar-se encaixonada com a llengua «familiar» o «folklorica», no adequada per a l'expressió de conceptes elevats, com ara els de la ciència. La creació de lèxic científic ha estat una de les grans tasques del país durant la segona meitat del segle xx. Com a resultat d'aquest enorme esforç col·lectiu, el català és ara una llengua perfectament apta per a difondre el pensament científic. La publicació de llibres de text en català es converteix, per tant, en un element essencial per a estimular tant els estudiants com els professionals dels Països Catalans a utilitzar llur llengua d'una manera fluïda i depurada.

La sisena edició del llibre *BIOQUÍMICA*, de Lubert Stryer, Jeremy M. Berg i John L. Tymoczko, passa ara a formar part del Projecte Scriptorium, l'objectiu del qual és difondre en català textos bàsics de prestigi internacional per a les carreres científiques i tècniques. Impulsat per l'Institut d'Estudis Catalans i tres fundacions (la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrés de Cultura Catalana i la Fundació Torrens-Ibern), el Projecte Scriptorium edita obres originàriament publicades en altres llengües (principalment en anglès), que s'utilitzen en centres d'ensenyament de molts països. D'aquesta manera, els estudiants de llengua catalana tenen a l'abast llibres de text fonamentals que fins ara han hagut de consultar en anglès o en espanyol. Són aquella mena d'obres que acaben sent més conegudes pel nom de l'autor que pel títol. Aquest és el cas de «l'Stryer», probablement el text de bioquímica més conegut i utilitzat arreu.

La *BIOQUÍMICA* de Lubert Stryer és considerada una de les millors obres d'introducció a la bioquímica i a la biologia molecular. L'objectiu d'aquestes disciplines és l'estudi de les molècules i dels processos moleculars que es produeixen en els éssers vius. Per això la bioquímica ha esdevingut una assignatura bàsica per a totes les carreres relacionades amb les ciències de la vida, des de la d'infermeria a la d'enginyeria forestal, passant per les de biologia, medicina, farmàcia, química, veterinària, nutrició, tecnologia dels aliments, etc. Tot i que inicialment és un llibre pensat per a estudiants de llicenciatura, la profunditat amb què tracta els temes el fa també adequat per a cursos més avançats i és un magnífic text de consulta per a qualsevol estudiós i professional de les ciències de la vida i la salut.

Han passat més de trenta anys des que es va publicar la primera edició d'aquesta obra, que ja disposa de sis edicions en anglès. Els autors han anat modificant el llibre per a incorporar-hi l'allau de nova informació generada en aquest camp del coneixement, tot i que han fet un esforç de síntesi per a mantenir l'obra dins unes dimensions raonables. Lubert Stryer ha comptat amb la participació de Jeremy M. Berg, director de l'Institut Nacional de Ciències Mèdiques Generals, que forma part dels Instituts Nacionals de Salut dels EUA, i de John L. Tymoczko, catedràtic del Carleton College. Com ha reconegut el mateix Stryer, els coautors han donat nova vida a aquesta obra i l'han portada al segle XXI.

En les tres últimes dècades, el desenvolupament de la bioquímica i de la biologia molecular ha estat impressionant, i s'ha accelerat amb els avenços en el coneixement dels genomes de moltes espècies, incloent-hi l'ésser humà. Això ha permès comparar seqüències de moltes proteïnes i, així, formular i comprovar hipòtesis sobre llur origen evolutiu i llur funció. La incorporació de la informàtica a la recerca genòmica ha permès, a més, comprendre l'impacte de l'evolució en les molècules biològiques i en les vies metabòliques. Els components dels éssers vius s'assemblen més a màquines fetes amb peces aprofitades d'altres aparells preexistents que a instruments dissenyats de cap i de nou. Aquest enfocament evolutiu afecta el conjunt del text d'aquest llibre i li dona un aire molt nou. El repte que els autors van afron-

tar a l'hora d'escriure aquesta sisena edició de l'obra representava, de fet, introduir un canvi en el mateix plantejament de la bioquímica, sense perdre l'estil atractiu que ha definit el llibre en les edicions anteriors. Cal dir que els autors han aconseguit llur objectiu plenament. En aquesta sisena edició, també s'ha donat una especial importància a la perspectiva fisiològica de la bioquímica per a facilitar la comprensió de les rutes metabòliques. S'han introduït noves explicacions sobre les condicions quotidianes que determinen la regulació metabòlica (dejuni-ingesta, exercici-repòs), noves figures d'integració de rutes i més exemples fisiològicament rellevants. A més a més, s'hi han afegit noves aplicacions clíniques i es tracten els avenços més recents en bioquímica.

Pel que fa a la disposició de la informació, s'han mantingut les icones que senyalen els paràgrafs que ajuden els lectors a comprendre més bé les característiques de les proteïnes, al mateix temps que n'ofereixen una visió evolutiva; que relacionen els temes tractats amb llurs aplicacions clíniques, o bé remetent a recursos didàctics multimèdia de suport. La combinació del llibre i dels recursos multimèdia, disponibles en anglès a la pàgina web del llibre (www.whfreeman.com/stryer), amplia de manera notable el potencial didàctic del conjunt. El fet que els recursos d'Internet siguin en anglès no és un inconvenient, ans al contrari, permet que els estudiants es familiaritzin amb el llenguatge de la bioquímica en aquella llengua, que és la que en principi hauran d'usar per a la comunicació científica de llurs treballs com a professionals de la ciència.

La coordinació d'aquesta versió catalana ha estat feta per Juli Peretó, professor de la Universitat de València, membre de l'Institut d'Estudis Catalans i professional amb una gran experiència docent i editorial, d'una provada sensibilitat vers les qüestions del català científic. Peretó, amb la col·laboració de Mercè Pamblanco, ha coordinat un equip de vuit traductors especialitzats, que han treballat sota la seva supervisió i en estreta col·laboració amb el Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. Els traductors han estat Coral Barrachina, Alma Bracho, Eavan Dorsey, Josep Vicent Forment, Ismael Mingarro, Helena Mira, Marcel·lí del Olmo i Anna Saurí, tots els quals han fet una feina reeixida. El resultat d'aquesta col·laboració és extraordinari: s'ha aconseguit un text que és un magnífic exemple d'ús de la terminologia científica catalana i de la capacitat que té aquesta llengua per a adaptar-se a la nova terminologia especialitzada que sorgeix i es desenvolupa en anglès per a descriure els nous conceptes i fenòmens que es van descobrint de manera continuada com a resultat de l'activitat investigadora. Els lectors de llengua catalana tenen en aquest llibre un instrument d'altíssim valor docent que contribueix de manera decisiva a normalitzar l'ús del català en els camps de la bioquímica i la biologia molecular.

JOAN GUINOVART
Catedràtic de Bioquímica i Biologia Molecular
Universitat de Barcelona